

Björn Ohlsson, etnologi – disputation 23 januari 2009

Längre arbetsliv – bra för alla?

Det talas allt mer om att vi måste arbeta högre upp i åldrarna för att klara välfärden i framtiden. Är detta verkligen möjligt för alla? Och är det önskvärt? Björn Ohlsson berättar i en ny avhandling om livet som arbetare på Volvo och visar att det kan vara svårt för just vissa grupper industriarbetare. Det beror både på att de har haft ett långt och krävande arbetsliv och att förändringar på arbetsplatsen har försämrat möjligheterna för äldre att vara kvar.

Avhandlingen "Vi som stannade på Volvo" är en undersökning av hur många års industriarbete har påverkat människor och deras inställning till sitt arbete, livet utanför arbetet och sin egen framtid. Studien bygger på levnadshistoriska intervjuer med 16 arbetare på Volvo Torslandaverken, mellan 49 och 62 år gamla. Målet har varit att försöka förstå hur arbetarnas erfarenheter och deras åldrande har påverkat dem att tycka, tänka och handla på det sätt de gör nu.

Undersökningen visar att samtliga ville gå i pension före 65 års ålder, gärna vid 60 eller ännu tidigare. Många av dem, särskilt kvinnorna, känner av en fysisk trötthet och/eller har hälsoproblem som försämrar arbetsförmågan. Deras arbetsliv har präglats av underordning som förstärkts i och med åldrandet, vilket har resulterat i en mental trötthet. Det finns också flera normer som stärker viljan att gå i förtida pension. En företagsspecifik norm är de återkommande pensionserbjudanden som förekommit, en samhällelig norm är att det anses rätt att alla skall få uppleva några år som frisk pensionär, och en klassmässig norm är att arbetarna anser att det är rättvist att få gå i pension tidigare om man har haft ett fysiskt tungt arbete i många år.

Trots viljan att gå i pension i förtid betonar de hur mycket arbetet har betytt för dem och till viss del fortfarande betyder. Särskilt framhåller de den sociala gemenskapen på arbetsplatsen och den upplevelse av sammanhang som arbetet ger. Det relativt välbetalda arbetet har också gett dem möjlighet att skapa ett materiellt sett bra liv med en känsla av stolthet och värdighet.

På Torslandaverken har äldre sedan början av 1990-talet också haft en unik möjlighet att få arbeta med vanligt monteringsarbete men med lägre prestationskrav och bibehållen lön. Dessa särskilda seniorarbetsplatser utvecklades successivt i början av 2000-talet på grund av rationaliseringar, vilket är en orsak till att det idag är svårare att hitta lämpliga arbetsuppgifter för dem som behöver ett fysiskt mindre krävande arbete.

Inflytandet i arbetslivet och den underordning arbetarna känner är en del av deras klasstillhörighet. Känslan av utsatthet och vanmakt blir särskilt tydlig nu när bortåt två tusen arbetare på Volvo Personvagnar har sagts upp eller tvingats lämna sitt arbete på annat sätt, menar Björn Ohlsson.

Studien kan också ses som ett exempel på arbetslivets förändring i Sverige. Den utveckling som varit på Volvo de senaste åren riskerar att leda till ett arbetsliv som inte är långsiktigt hållbart, menar avhandlingsförfattaren.

– Förutom att nyansera diskussionen om problemet med en åldrande befolkning och hur arbetslivet har förändrats, hoppas jag att avhandlingen skall ge en förståelse för hur

industriarbetare upplever sitt arbetsliv och att det kan finnas andra sätt att tänka och tycka än de som dominerar i medierna, säger Björn Ohlsson.

Avhandlingens titel: **Vi som stannade på Volvo – en etnologisk studie om äldre bilindustriarbetares arbetsliv och framtidsplaner.**

Disputationen äger rum fredagen den 23 januari 2009 kl. 13.00

Plats: Sal 10, Universitetets huvudbyggnad, Vasaparken

Opponent: Professor Anders Björklund, Stockholm

Avhandlingen kan beställas direkt från Bokförlaget Arkipelag, c/o Etnologiska föreningen i

Västsverige, Göteborgs universitet, Box 200, 405 30 Göteborg

eller via tel 031-786 53 26 eller e-post: info@arkipelagforlag.se

Se också www.arkipelagforlag.se

För ytterligare information kontakta Björn Ohlsson, tel. 031-786 45 42 (arb.) mobiltel. 0733-09 92 04, 031-42 55 16 (hem) eller e-post: bjorn.ohlsson@ethnology.gu.se